

DÔVODOVÁ SPRÁVA

A. Všeobecná časť

Návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony (ďalej len „návrh zákona“) sa predkladá z dôvodu naplnenia cieľov Plánu obnovy a odolnosti Slovenskej republiky, konkrétne komponentu 17 – Digitálne Slovensko, Investícia1 (Lepšie služby pre občanov a podnikateľov) a Reformy 1 (Budovanie eGovernment riešení prioritných životných situácií). Týmto cieľmi je úplné zavedenie digitálnych riešení pre 16 vybraných životných situácií.

Zo životných situácií zadefinovaných v Investičnom pláne upravuje zákon o sociálnom poistení nasledovné životné situácie (ŽS):

- ŽS 5 – Administratívny chod podniku (garančná dávka)
- ŽS 7 – Narodenie dieťaťa (tehotenské, materské)
- ŽS 8 – Som chorý, mám chorého člena rodiny (ošetrovné, úrazová renta, jednorazové vyrovnanie, rehabilitačné, rekvalifikačné, náhrada za bolesť, náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia, náhrada nákladov spojených s liečením)
- ŽS 14 – Odchod do dôchodku (starobný dôchodok, predčasný starobný dôchodok, invalidný dôchodok)
- ŽS 16 – Úmrtie a dedičské konanie (vdovský/vdovecký dôchodok, sirotsky dôchodok, pozostalostná úrazová renta)

V rámci súčasného právneho stavu je od 1. júna 2022 plne digitalizovaný proces potvrdzovania dočasnej pracovnej neschopnosti od jej vzniku až po jej ukončenie. Tento proces plne nahradil listinné žiadosti o nemocenské a úrazový príplatok. Ostatné žiadosti o dávky sociálneho poistenia nie sú plne elektronizované. Poistenec v súčasnosti má možnosť požiadať iba o dávku tehotenské okrem listinnej formy - tlačiva aj elektronicky vyplnením elektronického formulára cez portál slovensko.sk. Pri ostatných dávkach musí zaslať naskenovanú lekárom potvrdenú žiadosť cez všeobecný formulár cez portál slovensko.sk, avšak v týchto prípadoch nejde o elektronické podanie v pravom slova zmysle. Keďže v procese nemocenských dávok je vo väčšine žiadostí rozhodujúci vstup lekára, v súčasnosti elektronizácia v pravom slova zmysle nie je možná. Ide napríklad o predpokladaný termín pôrodu, ktorý lekár uvádza pri žiadostiach o dávku tehotenské, materské, alebo o lekárom potvrdenú potrebu osobného a celodenného ošetrovania/starostlivosti. Aktuálne tiež nastáva situácia, že v uvedených prípadoch potvrdzuje lekár ten istý údaj opakovane pre rôzne listinné žiadosti. Dôvodom je aj skutočnosť, že na žiadostiach je potrebné uviesť údaje, ktoré musí vyplniť a potvrdiť aj zamestnávateľ. Zamestnanec musí listinnú žiadosť o nemocenskú dávku najskôr osobne doručiť zamestnávateľovi na potvrdenie.

Pri potvrdzovaní údajov zamestnávateľom sa tiež často stáva, že zamestnávateľ za zamestnanca zasiela poštou žiadosť do Sociálnej poisťovne, resp. žiadosť doručuje osobne, čo má za následok zvýšené administratívne výdavky a zaťaženosť zamestnávateľa. Uvedené je spôsobené aj tým, že Sociálna poisťovňa v súčasnosti nemá zabezpečené všetky potrebné integrácie, resp. toky údajov s príslušnými spolupracujúcimi subjektmi, orgánmi a inštitúciami.

Cieľom návrhu zákona je zavedenie zmien, ktoré umožnia zásadnú modernizáciu procesov súvisiacich s poskytovaním dávok sociálneho poistenia a zefektívnenie sprievodných administratívnych úkonov. Jej hlavným cieľom je v čo najväčšej miere dosiahnuť digitalizáciu

postupov a procesov z konzultácií s podnikateľským prostredím, pričom v prípade dávok materské a tehotenské sa navrhuje ich zavedenie ako tzv. proaktívnych dávok. To znamená, že tieto dávky by boli spracovávané a poskytované plne elektronicky, bez potreby podania žiadosti poisťencom. Sociálna poisťovňa by ich poskytovala automaticky na základe údajov, ktoré jej poskytnú relevantné subjekty, ako sú lekári (napríklad očakávaný dátum pôrodu) alebo zamestnávateľia (napríklad číslo účtu poisťenca). Tento prístup by poisťencovi zabezpečil rýchlejšie a jednoduchšie získanie dávok, pričom pri proaktívnych dávkach by sa zaobišiel bez aktívneho zapojenia. Na dosiahnutie tohto cieľa je potrebné zabezpečiť prístup Sociálnej poisťovne k potrebným údajom, ktoré evidujú iné subjekty.

V prípade údajov, ktoré aktuálne potvrdzujú, resp. zaznamenávajú lekári manuálne na listinných žiadostiach, sa navrhuje uvedené nahradiť priamym zaznamenávaním v systéme elektronického zdravotníctva. Tento proces umožní automatický prenos informácií do ďalších systémov, čo výrazne zjednoduší a urýchli administratívnu prácu lekárov a zníži ich administratívnu záťaž.

Súčasne sa navrhuje zrealizovať jednorazový zber údajov o spôsobe výplaty mzdy zamestnanca (adresa, alebo číslo účtu) na účely zistenia miesta výplaty dávok. Zamestnávateľia budú povinní oznámiť spôsob výplaty všetkých zamestnancov, ktorí boli zamestnaní pred účinnosťou novely. Pre novoprijatých zamestnancov (po účinnosti novely) budú tieto údaje uvádzať už pri ich prihlasovaní na povinné sociálne poistenie zamestnanca na Registračnom liste fyzickej osoby. To znamená, že zamestnávateľia oznámia tieto údaje Sociálnej poisťovni iba raz, pričom aktualizáciu vykonajú len v prípade, ak zamestnanec zmení miesto výplaty, na ktoré sa mu zasiela mzda.

V článku II sa navrhuje úprava zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov vo vzťahu k návrhu zavedenia nového registra potrieb starostlivosti v prirodzenom prostredí a poskytovania údajov Ústrediu práce, sociálnych vecí a rodiny z tohto registra podľa zákona č. 153/2013 Z. z. o národnom zdravotníckom informačnom systéme a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

V článku III sa navrhuje novelizovať zákon č. 43/2004 Z. z. o starobnom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, a to najmä s cieľom zefektívnenia procesov pri žiadosti o starobný dôchodok, resp. pri výmene údajov medzi Sociálnou poisťovňou a dôchodkovými správcovskými spoločnosťami.

Z dôvodu zavedenia digitálnych riešení v návrhu zákona je potrebné novelizovať aj s tým súvisiace zdravotnícke zákony, konkrétne v článku IV sa navrhuje novelizovať zákon č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a to najmä z dôvodu elektronizácie žiadostí o poskytnutie ošetrovného, resp. proaktívneho poskytovania dávok. Navrhuje sa rozšíriť definíciu poskytovania osobnej starostlivosti chorým osobám v prirodzenom prostredí, ktorá môže byť krátkodobá alebo dlhodobá a navrhuje sa zaviesť povinnosť lekárov vytvárať elektronické záznamy o jej potrebe. Navrhujú sa pravidlá pre posudzovanie potreby starostlivosti, kontrolu zdravotného stavu a ukončenie starostlivosti v prípade hospitalizácie alebo zlepšenia stavu.

V článku V sa navrhuje novelizovať zákon č. 153/2013 Z. z. o národnom zdravotníckom informačnom systéme a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

s cieľom zníženia administratívnej záťaže občanov a z dôvodu elektronizácie procesov. Zavedením elektronickej tehotenskej knižky a nového registra potrieb osobnej starostlivosti v prirodzenom prostredí sa umožní jednoduchšie a rýchlejšie zasielanie údajov štátnym orgánom, čo prinesie efektívnejšie poskytovanie dávok tehotenské a materské, resp. spracovanie žiadostí o štátne dávky. Tým sa zjednoduší administratíva pre občanov a poskytovateľov zdravotnej starostlivosti, a zároveň sa zabezpečí presnejšia a aktuálnejšia evidencia zdravotných informácií.

Súčasne sa v súvislosti s poskytovaním údajov z registra dočasných pracovných neschopností Ústrediu práce, sociálnych vecí a rodiny dopĺňa účel ich poskytovania, nakoľko zákonom č. 361/2024 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 153/2013 Z. z. o národnom zdravotníckom informačnom systéme sa pri zavedení tejto povinnosti Národnému centru zdravotníckych informácií účel poskytovania týchto údajov nevyjadril. V tejto súvislosti je potrebné vzhľadom na skutočnosť, že proces výmeny predmetných údajov je súčasťou projektu Životné situácie s plánovanou účinnosťou a funkčnosťou služieb od 1. apríla 2026, v článku VI navrhnúť zosúladenia účinnosti v predmetných ustanoveniach.

Návrh zákona má negatívne vplyvy na rozpočet verejnej správy, pozitívne a negatívne vplyvy na podnikateľské prostredie, pozitívne sociálne vplyvy a tiež pozitívne vplyvy na manželstvo, rodičovstvo a rodinu. Návrh zákona má pozitívne vplyvy na informatizáciu spoločnosti, pozitívne a negatívne vplyvy na služby verejnej správy pre občana. Návrh zákona nemá vplyvy na životné prostredie. Sledované vybrané vplyvy návrhu zákona podľa Jednotnej metodiky na posudzovanie vybraných vplyvov sú zhodnotené v priloženej doložke vybraných vplyvov, v analýze vplyvov na rozpočet verejnej správy, na zamestnanosť vo verejnej správe a financovanie návrhu, v analýze vplyvov na podnikateľské prostredie, v analýze vplyvov na informatizáciu spoločnosti, v analýze sociálnych vplyvov a v analýze vplyvov na služby verejnej správy pre občana.

Návrh zákona je v súlade s Ústavou Slovenskej republiky, ústavnými zákonmi a nálezmi Ústavného súdu Slovenskej republiky a zákonmi, ako aj s medzinárodnými zmluvami, ktorými je Slovenská republika viazaná a súčasne je v súlade s právom Európskej únie.

Predložený návrh nebol predmetom vnútrokomunitárneho pripomienkového konania.